

Capella de Santa Magdalena del Puig

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Ubicada enmig d'unes vinyes situades entre el barri del Puig i el torrent de la Vallbardina.
Alçada: 137

Coordenades:

Latitud: 41.437747863414
Longitud: 1.8482083082199
UTM Est (X): 403776
UTM Nord (Y): 4587993

Classificació

Número de fitxa 08091 - 287
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVI - XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: S'ha documentat algunes esquerdes importants a l'estructura de les quals s'ha d'estar atent.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immoble / 8378-I
Sòl de Protecció Especial (Pla territorial Metropolità de Barcelona, Pla Director Territorial de l'Alt Penedès)
Número de fitxa del Catàleg de Patrimoni del POUM E2- 18 dv., 05/06/2015 - 12:00
Data aprovació: Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 2674
Número inventari
Generalitat i altres inventaris

Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08090A019001670000ZK
Fitxes associades:	
<u>Campana de l'ermita de Santa Magdalena del Puig</u>	
Autoria de la fitxa	Martí Picas. INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	dl., 03/06/2024 - 13:18

Descripció

La capella de Santa Magdalena del Puig, localitzada entre el barri del Puig i el torrent de la Vallbardina i envoltada de camps, presenta una estructura arquitectònica de planta rectangular amb una capçalera de forma quadrada orientada a l'est i coberta de teula a dos vessants. La construcció és austera, realitzada amb pedra i reforçada amb contraforts pels dos laterals.

A la façana nord, una petita cambra amb parament de pedra adossada a la capçalera fa funcions de sagristia. L'entrada, orientada a l'oest presenta una porta amb arc de mig punt feta amb dovelles i brancals de pedra. A sobre, només presenta un ull de bou i, en el mateix eix del vèrtex de la coberta, corona la capella un campanaret d'espadanya d'un sol ull i una campana.

Els elements originals i més interessants de la capella són la campana, les lloses sepulcral interiors, i el tapaboques de la porta d'entrada. Recentment, s'ha incorporat diferents elements litúrgics o vinculats a la capella (goigs, una fotografia i un poema) al seu interior que acaben de completar-ne el conjunt.

Pel que fa a les lloses sepulcral interiors exhibeixen l'escut dels Bertran, qui foren senyors de la baronia de Gelida estan ubicades a la sagristia. Es tracta de quatre lloses de les quals una presenta quatre escuts, dues presenten dos escuts, i, la més petita de dimensions, només un escut esculpit.

Observacions:

Des del 2019, a raó d'un litigi entre el bisbat i la propietat on es troba la capella, no s'hi celebra missa.

Història

El 2017, Ramon Rovira va publicar l'article "La Comanda Templera de la Joncosa de Gelida" en el programa de la Festa Major de 2017, 25 anys després de la publicació inicial de l'estudi sobre un mas de l'orde del Temple a Gelida. L'estudi original de 1992 proposava que la propietat coneguda com la Masó era inicialment una comanda templera situada a l'Alt Penedès, una hipòtesi que posteriorment va ser confirmada per documents analitzats en col·laboració amb el Dr. Joan Fuguet Sans. Aquestes descobertes van tenir un impacte significatiu en la revisió de la tesi doctoral de Fuguet Sans sobre l'arquitectura dels templers a Catalunya.

La Masó, una masia situada a Gelida, va ser reconeguda inicialment com una simple explotació agrícola, però més endavant es va descobrir que posseïa una jurisdicció pròpia. Aquesta particularitat va facilitar el desenvolupament d'una comunitat agrària, actualment conegut com el barri del Puig. El document més antic que menciona la donació d'aquest mas als templers data de 1142. Malgrat això, no es disposa de registres

detallats fins a la confiscació dels béns dels templers el 1307. A la Comanda també se li pot vincular l'origen de la capella de Santa Magdalena. A finals del segle XV, l'any 1482, la propietat va passar a la família Duran. La família Duran, també fou propietària de la capella de Santa Magdalena, encara que segons Rovira, no hi ha documentació anterior al segle XVI que en demostrï l'existència, malgrat que creu que és probable que existís amb anterioritat vinculada a la comanda templera.

Segons testimonis orals, davant de la capella es troben tombes d'època medieval. Malgrat tot, Mauri (2022) cita la identificació d'un enterrament a la capella de l'any 1652. L'any 1664 és renovar la teulada amb la teula que va donar en Font, veí del Puig, a bon compte de la pensió de l'any 1652.

Algunes de les darreres actuacions de recuperació de la Capella, explicades per Enric Carafí (2018), plantegen els episodis viscuts per l'edifici durant la Guerra Civil. El juliol de 1936, va ser incendiada i saquejada i la coberta destruïda, salvant-se només l'arc de pedra. Del mobiliari interior, l'altar policromat del segle XVI, dedicat a Sta. Magdalena i del qual només resta una fotografia de 1915, també va ser destruït. Després del conflicte, veïns del Puig van reconstruir la teulada, van restaurar l'arc de pedra, van instal·lar una nova porta i el senyor Peret de Cal Llorenç va adquirir una nova imatge de la patrona, que des de 1940 presideix el temple en substitució del mobiliari litúrgic perdut. D'entre els pocs objectes salvats de la destrucció, es conserva la campana de l'any 1849 (la primera es col·loca l'any 1696) amb una perforació de bala, una bacina de plata amb la imatge titular (actualment desapareguda), l'ara de pedra de l'altar, i un tapaboques de ferro forjat amb motius florals, originalment fixat a la porta d'entrada.

Pel què fa al tapaboques, Enric Carafí en fa un resum històric de com es va perdre el 1936 i com s'ha pogut recuperar i col·locar novament a l'emplaçament original l'any 2019. El tapaboques, possiblement forjat als segles XVII - XVIII, tenia originalment una longitud de 2,13 cm, que corresponia a la mida de la porta de Santa Magdalena. Després que la porta cremés amb la resta de l'edifici el juliol del 1936, va arribar a Gelida un serraller vilafranquí, Antoni Giralt, el qual comprà una partida de ferros vells, entre els quals figurava el tapaboques. Pocs anys després, Giralt el va regalar al Museu de Vilafranca, que el va col·locar a la porta d'entrada de l'actual Vinseum. Aquesta ha estat la seva ubicació fins que es va fer la reforma de l'edifici i es va modificar la porta de l'actual Vinseum. Aprofitant la reforma, per mitjà d'un conveni signat i diverses gestions personals entre l'Associació d'Amics del Castell, presidida pel senyor Alfred Mauri, el Vinseum i la col·laboració generosa de Manuel Ruiz, de l'empresa establerta al Puig i La Valenciana, DeMetall, i del pintor Jordi Marimón, es va poder aconseguir la recol·locació de la peça a l'entrada de la capella. Pel que fa a la peça en si, fruit de l'adaptació al Vinseum, se li va afegir una peça de ferro de 0,61 cm que imitava l'original i que ha estat retirada exposada sota el cor com a testimoni del seu recorregut.

Finalment, esmentar les donacions a la capella segons les notes de Carafí recollides a l'article del Programa de Festa Major de l'any 2018 les peces incorporades per vestir la capella són un parell de setials donats per E. Carafí, un tapís que representa santa Rita donat pel matrimoni Rosell-Cusó, i un que representa sant Francesc d'Assís i Jesús a la creu (1922) pintat Rosa M. Llopart i Mir donat per la família Almirall de Can Duran. A l'interior també hi ha una còpia del poeta gelidenc Jaume Vila, "Santa Magdalena" que glossa la capella, i una mostra de tres goigs diferents de la Santa. També una làmpada donada per Antoni Carafí.

Bibliografia

(1986) "Cal dignificar la Capella del Puig". Programa Festa Major 1986. pp. 82 - 85.

AAVV (1986). *Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya*. L'Alt Penedès. Generalitat de Catalunya.

CARAFÍ, Mercè (1998). *L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965*. Efadós Editorial.

CARAFÍ, Enric (2018). "L'arxiu Gelidenc va endavant i no s'atura". *Programa Festa Major* 2018, pp. 64-72.

FUGUET, Joan (1995). L'arquitectura dels Templers a Catalunya. En L'arquitectura dels Templers a Catalunya. Barcelona. Ed. Rafael Dalmau. pp. 291-297.

MAURI, Alfred (2022). "Morir a Gelida al segle XVII". *Programa Festa Major* 2022. pp. 72-75.

RIUS, Jaume (coord.) (2011). *Gelida. Retrats d'un temps*. Andana Edicions.

ROVIRA, Ramon (1992). "Les arrels medievals del Puig (Gelida)". *Programa Festa Major* 1993. pp. 85-89.

ROVIRA, Ramon (1992). "Un Mas Templar a Gelida: Fundació d'un Nucli?" 5nes. Jornades d'Estudis Penedesencs. pp. 229-244.

ROVIRA, Ramon (1998). "Alguns cognoms de Gelida". *Programa Festa Major* 1998. pp. 31-35.

ROVIRA, Ramon (2005). "Aproximacions i precisions sobre els remences a la Baronia de Gelida". *Programa Festa Major* 2005. pp. 118-120.

ROVIRA, Ramon (2017). "La comanda templera de la joncosa de Gelida". *Programa Festa Major* 2017. pp. 75-76.

Enllaços d'interès:

[El Temple a Gelida - Gelida.org](http://ElTempleaGelida-Gelida.org)

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Programa Festa Major 2017](#)

[Programa Festa Major 2018](#)

[Programa Festa Major 2005](#)

